

عقل گرایی، اعتدال و عبودیت؛ راه های کسب معنویت

باید در رسیدن به معنویت از عجله و تند روی و یا سستی و بی حالی پرهیز کنیم و معنویت حاصل شده از تدبیر عقل و رشد کرده از میانه روی را در وجودمان حفظ کنیم.

باید در رسیدن به معنویت از عجله و تند روی و یا سستی و بی حالی پرهیز کنیم و معنویت حاصل شده از تدبیر عقل و رشد کرده از میانه روی را در وجودمان حفظ کنیم.

به گزارش خبرنگار مهر، یادداشت پیش رو که توسط معاونت تبلیغ و آموزش های کاربردی حوزه های علمیه در اختیار ما قرار گرفته است از نظر می گذرد؛

روزها یکی پس از دیگری با سرعت باور نکردنی عبور کردند، و ما را به ماههای حرام رساندند که اعمال خشونت آمیز و جنگ و خون ریزی در آنها حرام است و افراد باید از این فرصت در ارتقاء معنویت خود استفاده نمایند، امام خامنه ای (مدظله العالی) در این باره می فرماید: «تعبیر ماه حرام به معنای احترام بیشتری است که خداوند برای این ماهها قائل شده و برخی کارها را در آنها حرام کرده است و به علت همین احترام الهی، باید در ماههای حرام، با توجه بیشتر به درگاه خداوند روی آورد و در کسب معنویت تلاش بیشتری کرد». (۱)

راههای کسب و رشد معنویت:

۱- عقل گرایی و خرد ورزی:

عقل، همان پیامبر همراه هر انسانی است که می تواند برخی از امور خوب را تشخیص بدهد و انسان را به سمت آن راهنمایی کند، انسان برای رسیدن به معنویت باید از عقل و خرد خود بهره بگیرد و آن را به وسیله سخنان قرآن کریم و اهل بیت عصمت و طهارت رشد و پرورش بدهد، لذا در آموزه های دینی عقل را راهی به سوی بهشت معرفی کرده اند و در روایتی حضرت علی (ع) می فرماید: «یا علی عقل چیزی است که با آن بهشت و خشنودی خداوند رحمان به دست می آید». (۲)

البته عقل در صورتی انسان را به سمت بهشت می برد که در فضایی سالم رشد کرده باشد و معلوماتی که در اختیارش قرار گرفته است از دین خدا سرچشمه گرفته باشد، دین خدا مانند خورشیدی است که عقل را شارژ می کند و اندوخته های او را به سمت معنویت سالم رهنمون می سازد و آن را به کمال می رساند همان گونه که امام حسین (ع) می فرماید: «عقل جز با پیروی از حق کامل نمی شود». (۳)

حال عقلی که به وسیله دین رشد کرده باشد و به کمال رسیده باشد می تواند پایه های معنویت را تشکیل بدهد و انسان را به سمت اعمالی پیش برد که با معنویت واقعی گره خورده است همان گونه که رسول خدا محصول عقل و خردی که با معنویت همراه است را صداقت در رفتار و گفتار و انصاف و نیکی به پدر و مادر و اطرافیان معرفی کرده و می فرماید: «به هر کس، راستگویی در گفتار، انصاف در رفتار، نیکی به والدین و صله رحم الهام شود، اجلش به تأخیر می افتد، روزیش زیاد شده و از عقلش بهره مند می شود». (۴)

امام صادق (ع) در حدیث گهربار محصول معنویتی که در سایه عقل به دست آمده باشد را حق طلبی و پیروی از حق دانسته و می فرماید: «عقل، عاقل نیست مگر آن که سه صفت را در خود به کمال رساند: حق را در هنگام خشنودی و خشم ادا کند، آنچه را برای خود می پسندد، برای دیگران هم بپسندد و هنگام خطای دیگران، بردبار باشد». (۵)

۲- اعتدال و توازن:

مسئله اعتدال و میانه روی در همه چیز، از مسایلی است که اسلام به آن دعوت می کند، تجربه نشان داده است که تندروی ها و کندروی ها همواره به مشکلات مختلفی ختم می شود، بدین جهت اصل اعتدال یک اصل فراگیر است که در کل نظام هستی حاکم است، در ایجاد و رشد معنویت نیز باید از تند روی ها و کند روی ها پرهیز کرد، پس در راه رسیدن به معنویت باید از ریاضت هایی که به جسم ضربه می زند پرهیز کرده و از کم کاری هایی که با روح معنویت در تضاد است نیز پرهیز کرد، تا به مرور

زمان در سایه رشد روح و جسم به معنویتی که انسان را به قله‌های سعادت می‌رساند رسید، رسول خدا می‌فرماید: «میانه روی ...جزئی از بیست و چند جزء نبوت است». (۶)

امام علی (ع) در این باره می‌فرماید: «مؤمن شیوه‌اش میانه روی است و روشش پیمودن راه راست». (۷)

۳- عبودیت گرایی:

عبادت خداوند در قالب نماز، روزه، و سایر فروع دین، غذاهای سالم و پر انرژی هستند که روح معنویت را در انسان ایجاد کرده و روز به روز رشد می‌دهند و قوی می‌کنند، انسانی که با تمام وجود روزی چند مرتبه به درگاه خداوند سبحان می‌ایستد و با او عاشقانه سخن می‌گوید و با کلماتی که خود ذات اقدسش مشخص کرده است او را می‌ستاید و در مقابلش رکوع و سجده می‌کند و در ماه‌هایی که درگاه احدیت مشخص کرده است دهان را از خوردن و آشامیدن می‌بندد و روزه می‌گیرد، معنویت را در وجود خود لحظه به لحظه رشد و پرورش می‌دهد و تا زمانی که به گناهان مبتلا نشده است روحش در حال رشد می‌باشد، امام حسن عسکری (ع) می‌فرماید: «وصول به خداوند عزوجل سفری است که جز با عبادت در شب حاصل نشود». (۸)

امام علی (ع) می‌فرماید: «به سعادت و نیک بختی می‌رسد هر کس که عبادتش را برای خداوند خالص گرداند».

با توجه به این سخن نورانی حضرت علی (ع) به این نتیجه می‌رسیم که، راه و روشی که انسان را به خوشبختی و معنویت می‌رساند این است که اولاً انسان خدا را عبادت کند، و ثانیاً این عبادت را برای خداوند و مخلصانه انجام دهد.

امید است همه ما مسلمانان در این ماه‌های حرام و سایر ماه‌ها با پرورش عقل در سایه دستورات دینی، راه معنویت صحیح را پیدا کنیم و در آن قدم بگذاریم و روز به روز پیش برویم و در رسیدن به معنویت از عجله و تند روی و یا سستی و بی‌حالی پرهیز کنیم و اعتدال را رعایت نماییم و با عبادت‌هایی که دین به آن سفارش کرده است به خصوص نمازهای یومیه و ذکر و دعا معنویت حاصل شده از تدبیر عقل و رشد کرده از میانه روی را تغذیه کرده و برای همیشه در وجودمان حفظ کنیم.

پی نوشت‌ها:

۱- سخنان امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در دیدار هزاران نفر از اقشار مختلف مردم از سراسر کشور، ۱۱ مرداد ۱۳۹۵.

۲- «یا عَلِيُّ الْعَقْلُ مَا اكْتَسَبَتْ بِهِ الْجَنَّةُ وَطَلِبَ بِهِ رَضَى الرَّحْمَنُ» شیخ صدوق، محمد بن علی، من لا یحضره الفقیه، چاپ دوم، انتشارات جامعه مدرسین، قم، ۱۴۰۴، ج ۴ ص ۳۱۹.

۳- «لَا يَكْمُلُ الْعَقْلُ إِلَّا بِاتِّبَاعِ الْحَقِّ» مجلسی، محمد باقر، بحار الانوار، چاپ گوناگون، انتشارات اسلامی، تهران، ج ۷۵، ص ۱۲۵.

۴- «مَنْ أَلْهَمَ الصِّدْقَ فِي كَلَامِهِ وَ الْإِنْصَافَ مِنْ نَفْسِهِ وَ بَرَّ وَالِدَيْهِ وَ وَصَلَ رَحِمَهُ، أَنْسَى َ لَهُ فِي أَجَلِهِ وَ وَسَّعَ عَلَيْهِ فِي رِزْقِهِ» ابو الفتح کراجکی، معدن الجواهر، انتشارات رضوی، بی تا، ص ۴۱.

۵- «لَا يُعْذَرُ الْعَاقِلُ عَاقِلًا حَتَّى يَسْتَكْمِلَ ثَلَاثًا: إِعْطَاءَ الْحَقِّ مِنْ نَفْسِهِ عَلَى حَالِ الرِّضَا وَ الْعُضْبَ وَ أَنْ يَرْضَى لِلنَّاسِ مَا يَرْضَى لِنَفْسِهِ وَ اسْتِعْمَالَ الْحِلْمِ عِنْدَ الْعَثْرَةِ» مجلسی، محمد باقر، بحار الانوار، چاپ گوناگون، انتشارات اسلامی، تهران، ج ۷۵، ص ۲۳۲.

۶- «الاقتصاد و حسن السمات و الهدی الصالح جزء من بضع و عشرين جزء من النبوه» ورام ابن ابی فرام، مجموعه ورام(تنبيه الخواطر)، چاپ اول، انتشارات مکتبه فقیه، قم، ج ۱، ص ۱۶۸.

۷- «المؤمن سيرته القصد وسنته الرشد» عبد الواحد تمیمی آمدی، تصنیف غرر الحکم و درر الکلم، چاپ اول، انتشارات دفتر تبلیغات، قم، ۱۳۶۶، ص ۳۵۴.

۸- «إِنَّ الْوُصُولَ إِلَى اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ سَقَرٌ لَا يُدْرَكُ إِلَّا بِامْتِطَاءِ اللَّيْلِ» مجلسی، محمد باقر، بحار الانوار، چاپ گوناگون، انتشارات اسلامی، تهران، ج ۷۵، ص ۳۸۰.